

Laki sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä annetun lain (612/2021) 36 §:n 3 momentin 10 kohta ja 51 § ja

lisätään 60 §:ään uusi 6 momentti ja lakiin uusi 50 a, 50 b § ja 50 c § seuraavasti:

36 §

Hyvinvointialueiden yhteistyösopimus

Yhteistyösopimuksessa on sovittava, ottaen huomioon, mitä niistä on tässä laissa ja toisaalla säädetty, hyvinvointialueiden työnjaosta, yhteistyöstä ja yhteensovittamisesta:

10) häiriötilanteisiin ja poikkeusoloihin varautumisessa, 50 a §:ssä tarkoitetussa varautumisessa sosiaali- ja terveydenhuollon yhteistyöalueella sekä 51 §:ssä tarkoitetun valmiuskeskuksen toiminnan järjestämisestä;

50 a §

Varautuminen sosiaali- ja terveydenhuollon yhteistyöalueella

Edellä 36 §:ssä tarkoitetussa hyvinvointialueiden yhteistyösopimuksessa on sovittava:

1) yhteistyöalueen hyvinvointialueiden yhteisistä perusteista valmiuden säätelyn tasoissa ja hälytysjärjestelyissä sekä niihin liittyvissä menettelyissä;

2) menettelyistä eri valmiuden säätelyn tasoilla;

3) yliopistollista sairaalaa ylläpitävän hyvinvointialueen, HUS-yhtymän ja Helsingin kaupungin muulle yhteistyöalueen hyvinvointialueelle järjestämästä tuesta ja ohjauksesta sellaisissa häiriötilanteissa, joiden hoitamiseen yksittäisen hyvinvointialueen voimavarat eivät riitä;

4) periaatteista, joilla 2 kohdassa määritettyjä menettelyjä voidaan ottaa käyttöön tai päättää niiden käytöstä yliopistollista sairaalaa ylläpitävän hyvinvointialueen, HUS-yhtymän tai Helsingin kaupungin toimesta;

5) yliopistollista sairaalaa ylläpitävän hyvinvointialueen, HUS-yhtymän ja Helsingin kaupungin oikeudesta johtaa yhteistyöalueeseen kuuluvan yhden tai useamman hyvinvointialueen sosiaali- ja terveydenhuollon häiriötilanteen hoitamiseen liittyvää toimintaa sekä kohdentaa voimavaroja yhteistyöalueen hyvinvointialueiden välillä;

6) periaatteista, joilla yhteistyöalueen hyvinvointialueiden sosiaali- ja terveydenhuollon voimavaroja voidaan käyttää toisella yhteistyöalueella;

7) periaatteista, joilla yhteistyöalueen hyvinvointialueiden sosiaali- ja terveydenhuollon voimavaroja voidaan käyttää kansallisesti 50 b §:ssä tarkoitetun sosiaali- ja terveydenhuollon kansallisen varautumisen johtoryhmän päättämällä tai valtion viranomaisen kanssa sovittavalla tavalla.

Yliopistollista sairaalaa ylläpitävän hyvinvointialueen hallintosäännössä määrätty viranhaltija päättää edellä 1 momentin 3-5 kohdassa tarkoitettujen toimenpiteiden käyttämisestä, mikäli se on tarpeen häiriötilanteen laajuuden, kiireellisyyden tai muun vastaavan syyn takia. Toimenpiteiden käynnistyminen ja niissä tapahtuvat olennaiset muutokset on tällöin viipymättä

saatettava kaikkien yhteistyöalueen hyvinvointialueiden aluehallitusten tietoon. Yhteistyöalueen hyvinvointialue voi saattaa tässä pykälässä tarkoitetun toimivallan käytön 50 b §:ssä tarkoitetun varautumisen johtoryhmän käsiteltäväksi.

Sillä yhteistyöalueella, johon kuuluu HUS-yhtymä:

1) edellä 2 momentissa tarkoitettuna viranhaltijana toimii HUS-yhtymän hallintosäännössä määrätty viranhaltija siltä osin kuin HUS-yhtymä järjestää terveydenhuoltoa;

2) muussa kuin 1 kohdassa tarkoitetussa tilanteessa 2 momentissa tarkoitettuna viranhaltijana toimii Helsingin kaupungin hallintosäännössä määrätty viranhaltija;

3) toimenpiteiden jatkamisesta 2 momentissa tarkoitetulla tavalla päättää 1 kohdan osalta HUS-yhtymän yhtymähallitus ja 2 kohdan osalta Helsingin kaupunginhallitus.

Kahta tai useampaa hyvinvointialuetta taikka HUS-yhtymää ja yhtä tai useampaa hyvinvointialuetta koskevassa häiriötilanteessa sosiaali- ja terveysministeriö voi määrätä yhden kyseisistä hyvinvointialueista tai HUS-yhtymän häiriötilanteen koskiessa sitä johtamaan ja koordinoimaan tilannetta sosiaali- ja terveydenhuollossa. Erityisen merkittävässä häiriötilanteissa sosiaali- ja terveysministeriö voi ottaa sosiaali- ja terveydenhuollon johto- ja koordinaatiovastuun itselleen.

50 b §

Sosiaali- ja terveydenhuollon varautumisen johtoryhmä

Sosiaali- ja terveydenhuollon varautumisen kansallista yhteistyötä ja yhteensovittamista varten on sosiaali- ja terveydenhuollon varautumisen johtoryhmä, joka toimii sosiaali- ja terveysministeriön yhteydessä. Johtoryhmän asettaa valtioneuvosto enintään viideksi vuodeksi kerrallaan.

Johtoryhmän puheenjohtajana ja varapuheenjohtajana toimivat sosiaali- ja terveysministeriön määräämät ministeriön virkamiehet. Johtoryhmään nimetään muita jäseniä seuraavasti:

1) yksi edustaja kullakin yliopistollista sairaalaa ylläpitävältä hyvinvointialueelta;

2) yksi edustaja Helsingin kaupungilta;

3) yksi edustaja HUS-yhtymästä.

Edellä 2 momentin 1-3 kohdassa tarkoitettujen johtoryhmän jäsenten varajäsenineen tulee olla 50 a §:n 2 ja 3 momentissa tarkoitettuja viranhaltijoita. Johtoryhmän kokoonpanossa tulee mahdollisuuksien mukaan ottaa huomioon sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisen ja palvelujärjestelmän sekä sosiaali- ja terveydenhuollon valmiuden ja varautumisen asiantuntemus. Johtoryhmän kokoonpanoon ei sovelleta naisten ja miesten tasa-arvosta annetun lain (609/1986) 4 a §:ää.

Johtoryhmä on päätösvaltainen, jos puheenjohtaja tai varapuheenjohtaja sekä vähintään puolet jäsenistä on kokouksessa saapuvilla. Johtoryhmän päätökseksi tulee ehdotus, jota enemmistö on kannattanut, ja äänten mennessä tasan se ehdotus, jota puheenjohtaja on kannattanut. Johtoryhmän on annettava tekemänsä päätös viipymättä tiedoksi sosiaali- ja terveysministeriölle. Ministeriö voi 14 päivän kuluessa päätöksen tiedoksisaannista päättää, että asia saatetaan valtioneuvoston yleisistunnon käsiteltäväksi. Johtoryhmä vastaa valtioneuvoston päätöksen toimeenpanosta, ellei valtioneuvosto toisin päättä.

Sellaisessa asiassa, joka koskee yhteistyöaluetta 50 c §:n 1 momentin 1 kohdassa tarkoitetulla tavalla, asiasta voidaan päättää vain, jos kyseisen yhteistyöalueen 2 momentissa tarkoitettu edustaja on kokouksessa saapuvilla, ellei asiasta ole sovittu toisin 50 a §:n 1 momentin 7 kohdan perusteella. Sellaisessa johtoryhmän ratkaistavana olevassa asiassa, joka koskee yksittäistä hyvinvointialuetta, kyseisen hyvinvointialueen edustajalla on johtoryhmässä osallistumis- ja puheoikeus.

Sosiaali- ja terveydenhuollon varautumisen johtoryhmän asettamisesta, johtoryhmän käsiteltäväksi tulevien asioiden valmistelusta, johtoryhmän esittely- ja päätöksentekomenettelystä, kokouksiin osallistujien kutsumisesta, varajäsenistä, johtoryhmän

päätöksen tiedoksi antamisesta sekä muista tarvittavista hallinnon järjestämiseen liittyvistä asioista säädetään valtioneuvoston asetuksella.

50 c §

Sosiaali- ja terveydenhuollon varautumisen johtoryhmän tehtävät

Sosiaali- ja terveydenhuollon varautumisen johtoryhmän tehtävänä on:

1) päättää hyvinvointialueiden sosiaali- ja terveydenhuollon häiriötilanteiden ja poikkeusolojen toiminnan johtamisesta sekä voimavarojen ja materiaalien kohdentamisesta hyvinvointialueiden tai yhteistyöalueiden välillä 50 a §:ssä sovittujen periaatteiden puitteissa, mikäli päättäminen on tarpeen yhteisen tilannekuvan luomisen tai voimavarojen tarkoituksenmukaisen yhteiskäytön vuoksi taikka toiminnan yhteensovittamiseksi eikä häiriötilanteen hoitamisen kiireellisyydestä, useita yhteistyöalueita koskevasta laajuudesta tai muusta näihin rinnastuvasta syystä johtuen asiaa ole tarkoituksenmukaista ratkaista yksittäisen yhteistyöalueen toimesta;

2) päättää valmiuden säätelyn tasoista ja menettelyistä 1 kohdassa tarkoitetuissa tilanteissa;

3) päättää valtion viranomaisten luovuttamien kansallisten voimavarojen kohdentamisesta hyvinvointialueille kyseisen viranomaisen päättämien periaatteiden mukaisesti;

4) päättää periaatteista ja toimenpiteistä, joilla hyvinvointialueiden sosiaali- ja terveydenhuollon voimavaroja voitaisiin 50 a §:ssä sovittujen periaatteiden puitteissa käyttää yhteisesti valtion viranomaisten kanssa tehtävään yhteistyöhön ja kansainväliseen yhteistyöhön;

5) antaa suositukset valtakunnallisesti yhtenäisistä valmiussuunnittelun periaatteista;

6) arvioida hyvinvointialueen 50 a §:n 2 momentissa tarkoitettua ilmoituksen perusteella, onko hyvinvointialueiden yhteistyösopimuksessa 50 a §:n mukaisesti sovitun toimivallan käyttö ollut tarpeellista ja oikeasuhtaista häiriötilanteen hoitamiseksi ja ryhtyy tarvittaessa oman toimivaltansa puitteissa tarvittaviin toimenpiteisiin häiriötilanteen hoitamisessa.

Jos johtoryhmän tekemän häiriötilanteen hoitamiseen liittyvän päätöksen kanssa on samanaikaisesti voimassa hyvinvointialueen samaan asiaan kohdistuva päätös, joka on ristiriidassa johtoryhmän tekemän päätöksen kanssa, sovelletaan johtoryhmän tekemää päätöstä.

Edellä 1 momentissa tarkoitetuissa tilanteissa johtoryhmä toimii yhteistyössä muiden häiriötilanteen hoitamiseen liittyvien toimivaltaisten viranomaisten kanssa. Johtoryhmä kuulee mahdollisuuksien mukaan myös muita häiriötilanteen hoitamiseen liittyviä toimijoita.

Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä tässä pykälässä tarkoitetuista johtoryhmän tehtävistä. Lisäksi valtioneuvoston asetuksella säädetään kansallisesti kohdennettavien voimavarojen kustannusten jaosta hyvinvointialueiden välillä sekä valtion korvauksesta hyvinvointialueille hyvinvointialueiden voimavarojen käytöstä.

51 §

Sosiaali- ja terveydenhuollon valmiuskeskus

Yliopistollista sairaalaa ylläpitävällä hyvinvointialueella ja HUS-yhtymässä tulee olla sosiaali- ja terveydenhuollon valmiuskeskus. Sosiaali- ja terveydenhuollon valmiuskeskuksen tehtävänä on yhteistyöalueellaan:

1) koota ja analysoida tietoa sosiaali- ja terveydenhuollon häiriötilanteista ja niiden uhkista;

2) muodostaa ja ylläpitää sosiaali- ja terveydenhuollon palvelujärjestelmän valmiutta kuvaavaa tilannekuvaa, joka sisältää tiedot palvelujärjestelmän toiminnasta ja kuormituksesta, henkilöstö- ja materiaaliresursseista ja tukipalveluiden toiminnasta;

3) jakaa salassapitosäännösten estämättä yhteistyöalueensa hyvinvointialueille sekä aluehallintovirastoille niiden tehtävien hoitamista varten 1 ja 2 kohdassa tarkoitetut tilannekuvatiedot;

4) jakaa salassapitosäännösten estämättä muille sosiaali- ja terveydenhuollon valmiuskeskuksille ja sosiaali- ja terveysministeriölle 1 ja 2 kohdassa tarkoitetut tilannekuvatiedot valtakunnallisen tilannekuvan luomiseksi

5) ohjata sosiaali- ja terveydenhuollon valmiussuunnittelua yhteistyöalueellaan 50 c §:n 1 momentin 5 kohdassa tarkoitettujen valtakunnallisten yhtenäisten periaatteiden mukaisesti.

Sosiaali- ja terveysministeriö voi määrätä yliopistollista sairaalaa ylläpitävien hyvinvointialueiden ja HUS-yhtymän keskinäisestä työnjaosta koskien valmiuskeskusten tehtäviä.

Valmiuskeskuksella on oikeus saada salassapitosäännösten estämättä yhteistyöalueensa hyvinvointialueilta ja muilta sosiaali- ja terveydenhuollon toimijoilta tehtäviensä hoitamiseksi välttämättömät valmiussuunnittelun ohjaamisessa tarvittavat tiedot sekä palvelujärjestelmän toimintaa ja kuormitusta, henkilöstö- ja materiaaliresursseja ja tukipalveluiden toimintaa kuvaavat tiedot. Jos sosiaali- ja terveysministeriö on määrännyt 50 a §:n 4 momentissa tarkoitettua työnjaosta, oikeus saada tiedot on kuitenkin sillä valmiuskeskuksella, jolle sosiaali- ja terveysministeriö on tehtävän määrännyt. Luovutettavat tiedot eivät saa sisältää henkilötietoja.

Sosiaali- ja terveysministeriö muodostaa yhteistyössä valmiuskeskusten kanssa valtakunnallisen sosiaali- ja terveydenhuollon tilannekuvan. Sosiaali- ja terveysministeriöllä on oikeus saada valmiuskeskukselta 2 momentin 1 ja 2 kohdassa tarkoitetut tilannekuvatiedot salassapitosäännösten estämättä sosiaali- ja terveydenhuollon ohjaamiseksi normaaliolojen häiriötilanteissa ja poikkeusoloissa. Luovutettavat tiedot eivät saa sisältää henkilötietoja.

Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä sosiaali- ja terveydenhuollon valmiussuunnittelusta ja valmiuden tilannekuvan muodostamisesta.

60 §

Muutoksenhaku

Lain 50 b §:ssä tarkoitettun sosiaali- ja terveydenhuollon kansallisen johtoryhmän päätökseen saa vaatia oikaisua kansalliselta johtoryhmältä. Oikaisua ei kuitenkaan saa vaatia, jos sosiaali- ja terveysministeriö on päättänyt saattaa asian valtioneuvoston yleisistunnon käsiteltäväksi. Oikaisuvaatimuksesta säädetään hallintolaissa (434/2003). Muutoksenhausta hallintotuomioistuimeen säädetään oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annetussa laissa. Johtoryhmän päätös voidaan panna täytäntöön ennen kuin se on saanut lainvoiman. Täytäntöönpanoon ei kuitenkaan saa ryhtyä, jos oikaisuvaatimus tai valitus käy täytäntöönpanon johdosta hyödyttömäksi taikka jos johtoryhmä, sosiaali- ja terveysministeriö tai valitusviranomainen kieltää täytäntöönpanon. Hyvinvointialueella on oikeus hakea muutosta johtoryhmän päätökseen.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 2025 .

Siirtymäsäännökset

Lain 50 b §:ssä tarkoitettu sosiaali- ja terveydenhuollon varautumisen johtoryhmä on asetettava kahden kuukauden kuluessa lain voimaantulosta. Ensimmäistä kertaa johtoryhmä asetettaessa johtoryhmään voidaan valita myös muita viranhaltijoita kuin 50 a §:n 2 ja 3 momentissa tarkoitettulla tavalla hallintosäännössä määrättyjä viranhaltijoita.

Hyvinvointialueen hallintosääntö on saatettava tässä laissa säädetyin mukaiseksi yhdeksän kuukauden kuluessa lain voimaantulosta.

Helsingissä x.x.2024

Pääministeri

Petteri Orpo

Sosiaaliturvaministeri Sanni Grahn-Laasonen